

*remugar*. i llavors hi hagué la metàtesi, però aquí fou interversió de les consonants m-g i no de les vocals; també metàtesi consonàntica en el Priorat, on és *manrogà* (Poboleda, BDC XIX, 164) \*RUMIGARE > *romegar* i transposant-se síl·labes senceres \**mařogá* i propagació de nasal.

La metàtesi, doncs, podia sorgir i produir-se de totes maneres, per fonètica espontània, tal com en *bullegar* > *BELLUGAR*, cas ben paral·lel. La influència del prefix RE- (més inevitable encara pel sentit reiteratiu de l'acció de 'remugar'), no féu més que consolidar definitivament, en cat., el fenomen fonètic. La forma *remugar*, com en cat., només es retroba a Aragó (Borao, DACEsp); i en alguns parlars de Gascunya, on hi ha *ar(re)mugà* (Palay), però al costat d'*arroumegà* (Bearn) i *arroumià* en altres parlars gascons (TdF). entre ells l'aranès (Cor); segons l'ALGc (IV, 1139) *armugá* és només bearnès, *ařumegá* a les Landes, i més ençà *ařumyá* (*muryá* que Ravier malentengué com això a l'alt Aran és 'AMORRIAR' de sentit i origen inconnexos) 2

Al costat de RUMIGARE, havia creat el llatí, partint de RUMA, un altre derivat sinònim, RUMINARE, que no trobem gaire en romànic, i en cat. només en la forma *rominar* (o segons la nota 2), amb el sentit figurat de 'reflexionar, cavillar', que també hem vist al cat. *remugar* del S. xv: «Puys, caminant / e *rominant* / què fer deuria, / e com viuria / sense destorb / ---»; «e *rominant* / ma qualitat, / yo fuy temptat / ---»; JRoig (*Spill*, 3876, 6412, i encara 10157); amb u, sovint: «vistas, compresas e *ruminadas* bé dites cosas», doc. ross. de 1531 (*InvLC*); «attenen com --- los honorables consellers, vistes primer e *ruminades* dues provisions fetes ---» a. 1459 (*Ardits* i altres passatges semblants, de 1458-59, II, 312, 313, 378).

En castellà és normal que caigui la -g- intervocàlica abans de l'accent, darrere i (*lidiar*, *har*, *humear*/*hummar* < LITIGARE etc.), mentre que el català la conserva millor (*lligar* etc.), per tant és normal que la forma castellana (DCEC IV, 91b) se separés tant de la catalana, havent-se canviat d'hora RUMIGARE en *rumiar*, i oposant-se la caiguda de -g-, i el hiatus, a la metàtesi i a la influència de RE-.

D'altra banda, però, també, tenim *rumiar* en català, si bé amb el sentit figurat de 'cavillar, barrinar'. Pel que diu el DAG, sembla que això no es digui a Mallorca; però sí a Menorca i també amb arrelament («--- *rumia* / --- nit i dia» en el parlar conservador que serveix les gloses populars). En tot cas és general, i ja no de poc temps, en el Princ, on ja registren en aquest sentit *rumiar* i derivats els Belv., Lab., DOrt., DFa., DTó., Lacav. etc., i apareix en els ambients més tradicionals i purs de la llengua literària: «el meu cap molt *rumiava*» en el romanç del bandoler Marxant; 3 «en la cuina de Montsant, tota la catterva de perols, paelles --- semblen éssers d'una vida rudimentària, que en les hores augestes dels planys i dels platzeris, *rumien* i penen i s'alegren i s'abalteixen amb --- la llar», Coromines (*Silèn*, IV, p. 66), i V. en *AlcM* altres exs del verb i deriv., en Massó T., Pons i Mass., R. Caselles, P. Bertrana, VCatalà.

Puix que en castellà *rumiar* és general, i en el sentit bàsic i elemental del mot, i en català aquesta variant només té el sentit translàtic i no és de sempre ni per tot, és natural pensar que vàgim manllevar-la de la llengua veïna. És natural la deducció. Però no evident, puix que en castellà precisament no té el sentit figurat; i la manca de caràcter antic i general en la llengua pot estar justificada pel caràcter afectiu i familiar de l'expressió, més que més havent-hi en aquesta acc. els diversos concurrents que hem assenyalat més amunt (no oblidant *barrinar* ..). I d'altra banda, ja hem vist testimonis, que també en català, es perdé la -g- en certs parlars locals (supra *remuar* etc.).

Justament aquesta nota de forta repetició que veiem en català en aquesta metàfora, sembla indicar més predilecció catalana per al concepte de 'reflexió que torna . i torna...'; sospitaríem que en això es reflecteix el caràcter nacional dels dos pobles? Si, com hem vist, hi ha hagut tantes variants fonètiques (o morfològiques), en els descendents catalans i romànics de RUMIGARE/RUMINARE, no es pot descartar que també hi vagi haver de bon antuvi, en la nostra llengua, una variant castissa *rumiar* RUMIGARE; i que a l'últim aquesta s'hagi servit dels dos suplicats, afectant-los a sentits diferents.

Caldrà, doncs, deixar les dues interpretacions oberetes: no sense inclinació a preferir la última, tenint en compte la considerable antiguitat, i el fort sabor genuí. D'aquest *rumiar* potser és derivat *romiul* 'cullerot per remenar la caldera de fer confits' (Escrig 1857; *AlcM*), per comparació de la llarga i penosa cocció dels confits amb la digestió dels remugants.

DERIV: *Remuc*, que Amades (BDC XIX, 199) troba a tot el cat. or. («ovella que bela perd el *remuc*», dita rebatuda), i mentre que a Cardós diuen *lo remugadís* id. (Estaon, 1934); a Bonansa *raumadís*; *remugadissa* *Remugall* 'remor d'ovelles remugant': «salta el cabrit --- / adreça el petitet les dos orelles, / escolta el *remugai* que ve del sot, / guaita ensumant les verdes meravelles / ---», JoPi Joan (quan amb el seu Maragall rodaven pel Pla de la Calma..., *Cançonet* XII, p. 32) (*rauma*, ribag.). *Remuga*; *remugada*, -gament [Lab].

*Remugador*, -a adj. (DTó. 1670). *Remugant*, animals *rem-* (*rumiants* en aquest sentit és greu castellanisme, car només l'home pot ser animal rumiant, o... remugador de coses infectes com les que tristament infectaren l'ex-gran poeta Sagarra, en la lamentable novel·la citada per *AlcM*). *Remugat* (DAG, comparació d'efectes?) *Remugó*: Bosch de la Tri. escriví *remugor*, i com a fem. (BDC XIX, 199), en realitat és *remugó* però fem. (no m. com en DFa.), car no és abstracte d'adj. sinó abstracte postverbal, provinent de \**remugao* RUMIGATIONE (*remugació* cultisme rar). *Remugós* *Remuguejar* [DAG]; *remugueig*

*Rumiada* *Rumidor* [Lacav.]; *rumiament* [id.]; *rumiejar*; *rumieig* *Rumiós* (NOLLER i P. Briz, DAG). De *Ruminar* (supra): *ruminació* (Bna. 1546, DAG); *ruminós*

1 El valencià Joan Martí que, el 1602, publicà una 2ª parte de *Guzmán de Alfarache*, escrivia: «hallé